

Όνοματεπώνυμο:

Τμήμα:

Διδάσκουσες: Γιαλέρνιου Κατερίνα - Καραγιάννη Ελένη
(Να κυκλώσετε το όνομα της καθηγήτριάς σας)

(ελάχιστος χρόνος αποχώρησης: 1.30')

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

Τα ανθρώπινα δικαιώματα και η δυτική υπεροχή

Στις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων δεν εμπλέκονται τριτοκοσμικές χώρες, αλλά πολιτείες του δυτικού κόσμου που προβαίνουν σε καταχρήσεις και καταστρατηγήσεις τους, όπως στην περίπτωση των «ανθρωπιστικών» πολέμων, πυροδοτώντας μεγαλύτερη φτώχεια και βία για τον άμαχο πληθυσμό.

Η σκέψη γύρω από τη σημασία, τις καταβολές και τον εκφυλισμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων πυροδοτήθηκε –για ακόμα μια φορά– από τον πόλεμο στη Γάζα. Πόσο οικουμενικός είναι ο ορισμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τι θα ανακαλύψουμε εάν ανατρέξουμε στην ιστορία τους; Ποιοι έχουν δικαίωμα να έχουν δικαιώματα –σκέψη δανεική από τη Χάνα Άρεντ– και ποιες σχέσεις εξουσίας ρυθμίζουν αυτή την «κατάσταση»;

Αφότου τα Ηνωμένα Έθνη υιοθέτησαν, το 1948, την Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, τα ανθρώπινα δικαιώματα έγιναν το νέο πρόταγμα για τις κοινωνίες. Τα ανθρώπινα δικαιώματα παρουσιάστηκαν ως υπόσχεση χειραφέτησης από την καταδυνάστευση. Μόνο που ο πολιτιστικός συσχετισμός ήταν και είναι μια κρίσιμη μεταβλητή στην ιστορία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η ηγεμονία της Δύσης και ο εκδυτικισμός των αξιών και των δικαιωμάτων μάς κάνει συχνά να αντιμετωπίζουμε τους άλλους πολιτισμούς ως υποδεέστερους και κατ' επέκταση να παραβιάζουμε τα δικά τους δικαιώματα στο όνομα των δικών μας, τη δική τους πολιτική κουλτούρα στο όνομα της δικής μας. Για τι είδους ανθρώπινα δικαιώματα μιλάμε εάν δεν προστατεύουμε και δεν ενισχύουμε τη δυνατότητα των ατόμων να ζουν τη ζωή που επιθυμούν, εάν δεν επέλθει μια ισορροπία ανάμεσα στα δικαιώματα των κρατών και στα δικαιώματα των πολιτών; Ποια είναι η σχέση των δικαιωμάτων με τις έννοιες της ελευθερίας, της ισότητας, της δικαιοσύνης, της αξιοπρέπειας, της αλληλεγγύης;

[...] Παρόλο, **λοιπόν**, που οι διεθνείς οργανισμοί προωθούν τις αξίες των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ως καθολικές, δεν υπάρχει καθολικός κανόνας στη διεθνή κοινότητα. Οι παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στα κατεχόμενα παλαιστινιακά

εδάφη δεν είναι κάτι καινούργιο. Για άλλη μια φορά διεθνείς οργανισμοί καταγγέλλουν πως ο πόλεμος του Ισραήλ στη Γάζα αποτελεί ξεκάθαρη παραβίαση του διεθνούς δικαίου και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και πως ο παλαιστινιακός πληθυσμός, πάνω από 2 εκατομμύρια άνθρωποι, βρίσκεται σε ομηρία και χρησιμοποιείται ως στρατιωτικός στόχος. Για να μη μιλήσουμε για τα νεκρά παιδιά. Η Ύπατη Αρμοστεία ανέφερε χαρακτηριστικά πως «στη Λωρίδα της Γάζας εφαρμόζεται συλλογική τιμωρία, που αποτελεί έγκλημα πολέμου», θίγοντας την «ταύτιση όλων των Παλαιστινίων με τη Χαμάς» με συνέπεια « η εξόντωση και ο αφανισμός να επεκτείνεται σε όλους όσοι ασφυκτούν στη Λωρίδα της Γάζας. Η κατάσταση δεν ήταν, ωστόσο, καλύτερη πριν από την έναρξη του πολέμου. Οι Παλαιστίνιοι είχαν αναγκαστεί να ζουν επί χρόνια σε άθλιες συνθήκες, συχνά δίχως ρεύμα και φως, ενώ έβλεπαν τα εδάφη τους να καταπατώνται από ισραηλινούς εποίκους με τις ευλογίες του Τελ Αβίβ.

Τι σημαίνουν όλα αυτά; Τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι άρρηκτα συνδεδεμένα με τις διακρίσεις που διέπουν την κοινωνική εμπειρία του ανήκειν, όπως είναι η εθνότητα και η φυλή. Η καταπολέμηση των εθνών που αντιτίθενται στο δημοκρατικό και καπιταλιστικό παγκόσμιο σύστημα εντάθηκε μετά την 11η Σεπτεμβρίου 2001. Έκτοτε χρησιμοποιούνται οι παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων για να δικαιολογηθούν οι επεμβάσεις σε άλλες χώρες. Έτσι, τα ευρωκεντρικά ανθρώπινα δικαιώματα ωφελούν διαχρονικά τα δυτικά έθνη, τα οποία διαπράττουν τα ίδια παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, υποστηρίζοντας τη δημοκρατία και τον καπιταλισμό ως τα ιδανικότερα συστήματα.

Τι συνέπειες μπορεί να έχουν οι παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε ψυχικό και κοινωνικό επίπεδο; Αναπόδραστα ενισχύεται η διαμόρφωση αντικοινωνικού χαρακτήρα που συνδέεται με την έξαρση του φανατισμού, του αμοραλισμού, της βίας και της μισαλλοδοξίας. Συνεπώς, η διάρρηξη του κοινωνικού ιστού είναι αναπόφευκτη. Η πρόοδος της κοινωνίας αναστέλλεται, ενώ παρεμποδίζεται η διεθνής επικοινωνία αφού το κύρος της χώρας εκπίπτει. Συνέπεια; Μη ομαλή συμβίωση, αιματηρές και ένοπλες συγκρούσεις.

Ας μιλήσουμε, λοιπόν, για τα ανθρώπινα δικαιώματα σε συνάρτηση με την κραταιότητα της πεποίθησης της δικής μας πολιτισμικής υπεροχής. Όσο δαιμονοποιούμε τις κουλτούρες των Άλλων, οι ζωές μας δεν θα έχουν την ίδια αξία και τα ανθρώπινα δικαιώματα θα αιωρούνται στο διεθνές πεδίο, ζητώντας μάταια δικαίωση σε έναν παγκοσμιοποιημένο άνισο κόσμο.

Δήμητρα Αθανασοπούλου, Εφημερίδα των Συντακτών, 11.11.23

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

Αλ. Σισιλιάνος: «Πρέπει να εμβαθύνουμε περισσότερο στις έννοιες των δικαιωμάτων και του κράτους δικαίου» (διασκευασμένη συνέντευξη απ' το διαδίκτυο).

Έγινε ο πρώτος Έλληνας πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Έχει διδάξει στα κορυφαία πανεπιστήμια της Ευρώπης. Είναι αντεπιπέλλον μέλος της Ακαδημίας Αθηνών και μέλος της Συγκλήτου της Ακαδημίας Διεθνούς Δικαίου της Χάγης. Προσωπικότητα που αποφεύγει συνειδητά τα φώτα της δημοσιότητας, με το επιστημονικό του έργο έχει αφιερωθεί στην υπεράσπιση της αλήθειας, της δικαιοσύνης, της εξάλειψης των διακρίσεων, του ρατσισμού και της μισαλλοδοξίας.

Στη συνέντευξη που ακολουθεί μιλά για τα ανθρώπινα δικαιώματα και το κράτος δικαίου [...]

— Κάποτε ένας καθηγητής μου είχε πει ότι ζούμε σε μια περίοδο που τα δικαιώματα δεν πουλάνε, δεν είναι πλέον της «μόδας». Συμφωνείτε ή διαφωνείτε;

Το διεθνές δίκαιο χρησιμεύει ως θεμέλιο για τη λειτουργία της παγκόσμιας κοινότητας. Τα ανθρώπινα δικαιώματα δεν επιβάλλονται. Αναγνωρίζονται και η προστασία τους είναι αδιαπραγμάτευτη. Αυτή την περίοδο ολοκλήρωσα τη συγγραφή ενός βιβλίου που αφορά την ανθρώπινη διάσταση του διεθνούς δικαίου. Στις σελίδες του προσπαθώ να αναδείξω ότι το διεθνές δίκαιο συν-καθορίζεται από τα δικαιώματα του ανθρώπου που έχουν εμφολωρήσει σε διάφορους επιμέρους κλάδους του, ενώ διαποτίζουν συγχρόνως όλους σχεδόν τους κλάδους του εθνικού δικαίου. Δείτε τι συμβαίνει στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης, όπου οι περισσότερες εκκρεμείς υποθέσεις βασίζονται σε συμβάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η κύρια πρόκληση στο διεθνές δίκαιο περιστρέφεται γύρω από την αμφισβήτηση και την παραβίαση θεμελιωδών αρχών του, όπως η απαγόρευση της χρήσης βίας και η διάπραξη εγκλημάτων πολέμου και εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας. Το σημαντικότερο εμπόδιο, κατά την άποψή μου, έγκειται στην κατάφωρη παραβίαση αυτών των θεμελιωδών αρχών. **Ωστόσο**, παρά τους κινδύνους που ελλοχεύουν, το οικοδόμημα του διεθνούς δικαίου παραμένει ισχυρό. Η διεθνής κοινότητα έχει επιδείξει ισχυρές αντιστάσεις σε αντίστοιχες παραβιάσεις και τα ανθρώπινα δικαιώματα βρίσκονται στο προσκήνιο της διεθνούς επικαιρότητας.

— Στον πόλεμο στη Γάζα δεν υπάρχει καταστρατήγηση των δικαιωμάτων;

Αναμφίβολα. Αυτός είναι και ο λόγος που η Νότια Αφρική κατήγγειλε μέσω της προσφυγής της στη Χάγη το Ισραήλ για «γενοκτόνο πρόθεση» έναντι των Παλαιστινίων. Στις μέρες μας βλέπουμε πολλά κράτη να παραβιάζουν τους κανόνες του δικαίου. Το θετικό είναι, όμως, ότι δεν αμφισβητούν τον βασικό κανόνα. Ακούγεται αντιφατικό, αλλά αυτή είναι η πραγματικότητα. Στα Ηνωμένα Έθνη κανένα κράτος δεν θα υποστηρίξει ότι δεν δεσμεύεται, π.χ., από την απαγόρευση των βασανιστηρίων. Μπορεί να αρνηθούν πεισματικά τα αληθινά περιστατικά ή να επικαλεστούν εξαιρέσεις, ο κανόνας ωστόσο δεν αποδυναμώνεται.

— Στο θέμα του προσφυγικού-μεταναστευτικού τι γίνεται;

Πρόκειται για ένα δύσκολο θέμα, ιδίως για τη χώρα μας. Το ζήτημα είναι ότι δεν το αντιμετωπίζουμε στη ρίζα του, δεν δρούμε όπως αρμόζει. Σε πολλά κράτη της

Αφρικής η Ευρώπη είναι προφανές ότι έχει αποτύχει, ως προς την πολιτική της. Υπάρχουν πληθυσμιακές ομάδες οι οποίες όχι απλώς δεν ευημερούν, αλλά βρίσκονται διαρκώς σε καθεστώς μόνιμων κοινωνικών εντάσεων και εμφύλιας σύρραξης, με αποτέλεσμα να δημιουργείται ένας ανεξέλεγκτα μεγάλος όγκος από μεταναστευτικά-προσφυγικά ρεύματα. Η διακοπή των ροών αυτών όμως δεν επιτυγχάνεται με το να ορθώνεις τείχη, διότι αυτή είναι μια πρόσκαιρη λύση. Χρειάζεται να αναζητήσουμε εναλλακτικές μορφές ελέγχου των μαζικών διελεύσεων. Προφανώς προέχει η συνοριακή ασφάλεια, αλλά η Ελλάδα, ως χώρα πρώτης υποδοχής, επιβάλλεται να προωθήσει την έννοια της αλληλεγγύης. Αναμφίβολα, δεν μπορεί να αφήνεις κάποιον να πνιγεί στη μέση της θάλασσας. Η αποτελεσματική διαχείριση αυτού του πολύπλοκου προβλήματος απαιτεί κινήσεις λεπτών ισορροπιών ως προς τον χειρισμό του. Άλλωστε, η χώρα μας έχει κατηγορηθεί επανειλημμένως στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου. Θυμηθείτε την καταδίκη της Ελλάδας για το ναυάγιο στο Φαρμακονήσι με τραγικό απολογισμό τον θάνατο 11 ανθρώπων, εκ των οποίων οι οκτώ ήταν ανήλικοι. Με την απόφασή του το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο καλούσε την Ελλάδα να καταβάλει συνολική αποζημίωση 330.000 ευρώ στους προσφεύγοντες.

— Πιστεύετε ότι περνάμε πολλές φορές από τη χρήση στην κατάχρηση των δικαιωμάτων στη χώρα μας;

Αναντίρρητα, με το πιο πρόσφατο παράδειγμα να είναι καταλήψεις στα πανεπιστήμια. Δεν έχω κανένα απολύτως πρόβλημα με την ελεύθερη έκφραση, η οποία είναι πλήρως συνυφασμένη με την πολυδιάστατη αποστολή του πανεπιστημίου. Άλλωστε, κάθε φοιτητής έχει το δικαίωμα της εκφοράς ελεύθερου λόγου στο πανεπιστήμιο. Έχεις τη δυνατότητα να φωνάξεις, να διαδηλώσεις, να σηκώσεις πανό, να διαμαρτυρηθείς. Το να καταλαμβάνεις, όμως, το πανεπιστήμιο και να υποχρεώνεις ολόκληρη την ακαδημαϊκή κοινότητα να τελεί σε καθεστώς πίεσης, αυτό αποτελεί μια κατάχρηση δικαιώματος.

ΚΕΙΜΕΝΟ 3

Ανθρώπων δικαιώματα

Εἶχανε, λέει δικαιώματα,
ἐνῶ μπρος και πίσω τους ἔσερναν οἱ ἄλυσίδες,
ἦταν λέει λεύτεροι ἄνθρωποι,
ἐνῶ φάνταζαν ὡς μαριονέτες
χειροπόδαρα δεμένες νὰ κοιτᾶν
στον ἀπέναντι τοῖχο τις ὀθόνες τῶν σκιῶν,

καὶ χαμογελοῦσαν μες τὸ βαρὺ τους ψέμα,
ἐνῶ ἔκλαιγε ἡ ψυχὴ τους,
Εἶχανε, λέει δικαιώματα
μες τὴν μωρὴ τους πλάνη,
καὶ γελοῦσαν πίσω ἀπ' τὴν κουρτίνα
οἱ παγκόσμιοι τύραννοι
μὲ τις μαύρες κουκούλες
καὶ τὴν προβιά ἀνθρώπου,
Ἐμπρός, ἔμπρός λοιπόν, μὲ τὰ χέρια ψηλά,
ὑποταχτεῖτε δεσμώτες,
στῶν ἀνθρώπων ἀδικαίωτα δικαιώματα,
χορέψτε, χορέψτε μὲ τὸν ρυθμὸ τοῦ ἀλύτρωτου.

Οδυσσεὺς Νασιόπουλος, Τρίκαλα

ΘΕΜΑ Α

A1. Να αποδώσετε συνοπτικά σε μία παράγραφο 60-70 λέξεων το περιεχόμενο των τριών τελευταίων παραγράφων του Κειμένου 1 «Τι σημαίνουν όλα αυτά...παγκοσμιοποιημένο άνισο κόσμο.».

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ Β

B1. Με βάση τα Κείμενα 1 και 2 να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω περιόδους λόγου ως σωστές ή λανθασμένες, γράφοντας στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε περίοδο, τη λέξη Σωστό ή Λάθος.

α. Από τη στιγμή που υιοθετήθηκε η Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων μειώθηκαν τα φαινόμενα χειραγώγησης και καταδυνάστευσης του ανθρώπου. (Κείμενο 1)

β. Μετά την 11η Σεπτεμβρίου του 2001, ο κόσμος της Δύσης καταπατά τα ανθρώπινα δικαιώματα με πρόσχημα την προστασία της δημοκρατίας. (Κείμενο 1)

γ. Οι παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων δυναμιτίζουν τα θεμέλια της κοινωνίας και συμβάλλουν στην εθνική απομόνωση. (Κείμενο 1)

δ. Το Διεθνές Δίκαιο απειλείται και αποδυναμώνεται εξαιτίας της αμφισβήτησης και παραβίασης θεμελιωδών αρχών. (Κείμενο 2)

ε. Το προσφυγικό είναι ένα θέμα που απαιτεί λεπτούς χειρισμούς, κάτι που η Ελλάδα έχει καταφέρει προωθώντας την έννοια της αλληλεγγύης. (Κείμενο 2)

Μονάδες 10

B2. Ποια είναι η πρόθεση της συντάκτριας στην τρίτη παράγραφο του Κειμένου 1 «Παρ' όλο λοιπόν...ευλογίες του Τελ Αβίβ.» (μονάδες 5) και πώς ο τρόπος με τον οποίο την αναπτύσσει εξυπηρετεί την πρόθεσή της αυτή; (μονάδες 5)

Μονάδες 10

B3.α. Το Κείμενο 2 ανήκει στο κειμενικό είδος της συνέντευξης. Στο απόσπασμα «Αναντίρρητα,...κατάχρηση δικαιώματος.» να εντοπίσετε τρεις γλωσσικές επιλογές που αποδεικνύουν τον συνεντευξιακό χαρακτήρα του κειμένου.

Μονάδες 9

β. Να εξηγήσετε τι δηλώνουν οι παρακάτω διαρθρωτικές λέξεις των Κειμένων 1 και 2 και να αντικαταστήσετε την καθεμία με νοηματικά ισοδύναμη: **λοιπόν** (Κείμενο 1), **ωστόσο** (Κείμενο 2), **Άλλωστε** (Κείμενο 2).

Μονάδες 6

ΘΕΜΑ Γ

Γ1. Ποιο είναι κατά τη γνώμη σας το κυρίαρχο θέμα που θίγει το Κείμενο 3; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας αξιοποιώντας τρεις διαφορετικούς κειμενικούς δείκτες. Αισθάνεστε ότι βρίσκεστε και εσείς στην ίδια θέση με τους «δεσμώτες» του ποιήματος; (150-200 λέξεις)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Δ

Δ1. Σε ημερίδα που λαμβάνει χώρα στο σχολείο σας σχετικά με τη σημασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων καλείστε -αξιοποιώντας δημιουργικά τα Κείμενα 1 και 2- να αναφερθείτε στις μορφές της παραβίασής τους από χώρες της Δύσης. Εσείς, ως νέοι ευαισθητοποιημένοι πολίτες, πώς μπορείτε να συμβάλετε στην άμβλυση αυτού του φαινομένου; (350-400 λέξεις)

Μονάδες 30

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ